

LAUSUNTO 1998:20

A: 8.12.1998

Selostus asiasta

A ja B Turun yliopiston psykologian laitokselta ovat 6.8.1998 päivätyllä kirjelmällään pyytäneet tekijänoikeusneuvoston lausuntoa Psykonet - verkkoyliopiston toimintaan liittyen.

Lausuntopyynnön mukaan Psykonet on Turun, Helsingin, Tampereen, Jyväskylän ja Joensuun yliopistojen psykologian laitosten muodostama verkkoyliopisto. Psykonetin puitteissa annetaan psykologian maisterin ja psykologian lisensiaatin tutkintoon tähtäävää opetusta. Psykonet valmistaa opetusmateriaalia käytettäväksi edellä mainitussa opetuksessa. Materiaalissa kuvataan psykologin ja asiakkaan välistä vuorovaikutusta sekä asiakastilanteita. Materiaalissa pyritään demonstroimaan ongelmatilanteita, joita psykologi kohtaa työssään. Materiaalia käytetään vain Psykonetin opetuksessa ja vain psykologien ja erikoispsykologien koulutuksessa. Tämä rajaa hyvin tarkasti ne henkilöt, jotka voivat käyttää materiaalia. Sekä opettajilla että koulutettavilla on vaitiolovelvollisuus. Opettajilla vaitiolovelvollisuus on lain mukainen ja koulutettavilla opettajan yleensä kirjallisena vaatima.

Lausuntopyynnössä pyydetään tekijänoikeusneuvoston kannanottoa seuraaviin opetusmateriaalin valmistamista ja käyttöä koskeviin seikkoihin.

1. Voiko Psykonet omistaa tekijänoikeuksia? Jos voi, miten asia on hoidettava? Riittääkö, että materiaalissa on esimerkiksi maininta "Tämän opetusvideon tekijänoikeudet omistaa Psykonet tekijänoikeuslain perusteella"?
2. Jos Psykonet on tekijänoikeuden omistaja, ovatko sitä samaan aikaan materiaalin tekijät, kukin omasta osuudestaan?
3. Mitä tapahtuu, jos tekijänoikeuden omistaja kuolee tai ei muutoin kykene enää huolehtimaan materiaalista (joutuu esimerkiksi holhottavaksi tai sairastuu vaikeasti)? Kenen vastuulla on tällöin huolehtia siitä, ettei materiaalin väärinkäytöksiä tapahdu? Kenen vastuulla on huolehtia niin sanotun arkaluonteisen vaitiolovelvollisuutta edellyttävän materiaalin valvomisesta?
4. Jos Psykonet on tekijänoikeuden omistaja, mitä tapahtuu materiaalin tekijänoikeuksille, jos Psykonet joskus lakkaa olemasta?
5. Jos tehdään video, äänite tai multimediaa, jossa kuvataan jonkin testin tai muun tutkimusmenetelmän käyttämistä opetustarkoituksessa, pitääkö testin oikeudenomistajalta (esimerkiksi Psykologien kustannus Oy:ltä)

pyytää lupa materiaalin tekemiseen? Tarkoituksena on kuvata, miten menetelmää käytetään. Materiaalit näkyvät vain kauempaa. Esimerkiksi kuvat tai teksti eivät erotu videolla.

6. Kun Psykonet tekee opetusmateriaalia, jossa käytetään esimerkiksi tutkimustilanteesta otettua videota, kuvattavina olevilta henkilöiltä pyydetään kirjallinen lupa. Siirrykö tekijänoikeus video- tai äänimateriaaliin tällöin Psykonetille? Olettaen että siirtyy, voidaanko kuvattaville antaa jälkikäteen mahdollisuus perua antamansa lupa? Jos voidaan, voidaanko se vaatia kirjallisena?

7. Onko Psykonetin käyttämä lupalomake oikeudellisesti pätevä edellä mainittuun tarkoitukseen?

8. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa annetaan psykoterapiaopetusta, jonka osana käytetään Lotus Screen Spaceen perustuvaa etäopiskelujärjestelmää. Lspaceessa on niin sanottu Media Center, jonne voi taltioida tekstejä sekä kuva- ja äänitiedostoja. Opiskelijat voivat selainyhteyttä käyttämällä tutkia aineistoa ja imuroida sitä myös omaan koneeseensa. Mitä lupia tarvitaan sille, että Media Centeriin voi taltioida vanhoja artikkeleita? Artikkeleita käytetään kognitiivis-analyttisen terapian opetuksessa ja ne ovat niin sanottuja klassikkotekstejä, joiden saatavuus Suomessa on muuten vaikeaa. Terapiakurssilla on Lspaceessa oma tietokanta, johon vain kurssin opettajat ja opiskelijat pääsevät. Kaikilla on henkilökohtainen käyttäjätunnus ja salasana. Opiskelijoita on tällä hetkellä kahdeksantoista. Millainen käytäntö on omaksuttava, jotta Media Centeriin voidaan sijoittaa artikkelimateriaalia (esimerkiksi videopätkiä)?

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt lausuntopyynnön ja esittää lausuntonaan seuraavan.

Tekijänoikeudesta

Tekijänoikeuslain (404/1961) 1 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on teokseen tekijänoikeus. Säännökseen sisältyvän esimerkkiluettelon mukaan teos voi olla esimerkiksi kaunokirjallinen tai selittävä kirjallinen tai suullinen esitys, elokuvateos sekä valokuvateos tai muu kuvataiteen teos. Myös selittävät piirustukset, graafiset esitykset ja tietokoneohjelmat voivat olla teoksia. Tekijänoikeuslain 1 §:n 2 momentin mukaan niitä suojataan kirjallisina teoksina.

Teoksella tekijänoikeudellisessa merkityksessä tarkoitetaan henkisen luomistyön tuotetta. Kirjallinen tai taiteellinen tuote on tekijänoikeudella

suojattu, jos sitä voidaan pitää tekijänsä luovan työn omaperäisenä tuloksena. Tällöin se niin sanotusti ylittää teoskynnyksen eli saavuttaa teostason. Suojan edellytyksenä ei ole muita erityisiä vaatimuksia kuin omaperäisyys. Esimerkiksi tuotteen kirjallisella tai taiteellisella tasolla ei ole merkitystä, ei myöskään sen aikaansaamiseksi vaaditulla työ- tai tietomäärällä. Myös käytännöllistä käyttötarkoitusta toteuttava tuote voi olla teos. Erään teosharkinnassa apuna käytetyn määritelmän mukaan teoskynnys ylittyy, jos voidaan olettaa, ettei kukaan muu vastaavaan työhön ryhtyessään olisi tehnyt samanlaista teosta. Ratkaisu teoskynnyksen ylittymisestä tehdään tapauskohtaisella harkinnalla. Itsenäistä teossuojaa saadakseen myös teoksen osan on yllettävä teostasoon.

Tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuja suullisia esityksiä voivat olla esimerkiksi erilaiset puheet, esitelmät, luennot ja selostukset. Tekijänoikeudellisen suojan kannalta on yhdentekevää, ovatko ne ennakoita valmistettuja vai improvisoituja. Suullisena esityksenä ilmenevän teoksen ei tarvitse olla kiinnitetty alustalle ollakseen suojattu. Esimerkkinä suullisia esityksiä koskeneesta teosarvioinnista voidaan mainita korkeimman oikeuden ratkaisu 1988:52. Televisiotoimittaja oli paikan päällä selostanut jalkapallo-ottelua televisiolähetystä varten. Kun selostus oli omaperäinen, toimittajalla oli tekijänoikeus siihen.

Elokuvateoksina pidetään liikkuvista kuvista tai liikkuvista kuvista ja äänestä muodostuvia teoksia sekä muita elokuvaamiseen rinnastettavalla tavalla ilmaistuja teoksia, jotka ylittävät tekijänoikeudellisen teoskynnyksen. Elokuvateos voi olla tallennettu esimerkiksi videotallenteelle. Liikkuvaa kuvaa sisältävän materiaalin yksittäiset kuvat saavat suojaa valokuvina.

Tekijänoikeudella ei anneta yksinoikeutta ideoihin ja periaatteisiin, vaan niiden omaperäiseen ja luovaan ilmaisumuotoon. Samoin tekijänoikeussuojan ulkopuolelle jäävät esimerkiksi teoksen aihe ja aiheen käsittelyä ohjaava metodi sekä teoksen sisältämät tiedot sellaisenaan. Uudenlaisessa ilmaisumuodossa ideat, aiheet ja tiedot ovat vapaasti käytettävissä.

Tekijänoikeuslain 2 ja 3 §:ssä säädetään tekijänoikeuden sisällöstä. Tekijän taloudellisista oikeuksista säädetään lain 2 §:ssä. Sen 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa, lain 2 luvussa säädetyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen. Pykälän 2 momentin mukaan kappaleen valmistamisena pidetään myös teoksen siirtämistä laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa. Pykälän 3 momentin mukaan teos saatetaan yleisön saataviin, kun se esitetään julkisesti tai kun sen kappale tarjotaan myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi taikka sitä muutoin levitetään yleisön keskuuteen tai näytetään julkisesti.

Tekijän moraalisisistä oikeuksista säädetään lain 3 §:ssä. Sen mukaan tekijä on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti, kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin. Lisäksi säännöksessä kielletään teoksen muuttaminen tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla ja teoksen saattaminen yleisön saataviin tekijää sanotuin tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä.

Tekijänoikeuslain 4 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on kääntänyt teoksen, muunnellut sitä tai saattanut sen muuhun kirjallisuus- tai taidelajiin, on tekijänoikeus teokseen tuossa muunnellussa muodossa. Myös muuntelijan panoksen on suojaa saadakseen osoitettava omaperäisyyttä. Muuntelijan oikeus kattaa vain hänen oman suorituksensa eikä se rajoita tekijänoikeutta alkuperäiseen teokseen. Esimerkiksi kirjallisen teoksen kääntämiseen ja käännöksen yleisön saataville saattamiseen on saatava teoksen tekijän lupa. Vastaavasti kappaleiden valmistaminen kirjallisen teoksen käännöksestä ja valmistettujen kappaleiden saattaminen yleisön saataviin edellyttää sekä teoksen kirjoittajan että sen kääntäjän lupaa.

Teoksista tai teosten osista, tiedoista tai muusta aineistosta muodostuvat kokoelmat voivat olla teoksia. Tekijänoikeussuojaa saadakseen kokoelman on täytettävä tekijänoikeuden saamisen yleiset edellytykset. Vain tekijänsä luovuutta ilmentävä, omaperäinen kokoelma on teos. Kokoelman omaperäisyys voi ilmetä erityisesti kokoelmaan sisällytetyn aineiston valikoimisessa tai järjestämisessä. Kokoelman tekijänoikeus kohdistuu itse kokoelmaan, mutta ei sen sisältönä oleviin aineistoihin. Kokoelman tekijän oikeus kokoelmaan ei rajoita kokoelmaan otettuihin aineistoihin mahdollisesti olevia oikeuksia.

Tekijänoikeus syntyy teoksen luoneelle luonnolliselle (yksityis)henkilölle, teoksen tekijälle. Tekijä voi luovuttaa tekijänoikeuksiaan toiselle, myös oikeushenkilölle kuten osakeyhtiölle. Tekijänoikeuden siirtymisestä säädetään tekijänoikeuslain 3 luvussa (27-42 §). Tekijänoikeuden luovutusta koskevat yleiset säännökset ovat lain 27-29 §:ssä. Tekijä voi luovuttaa taloudelliset oikeutensa kokonaan tai osittain. Moraalisista oikeuksistaan tekijä voi sitovasti luopua laadultaan ja laajuudeltaan rajoitettua teoksen käyttämistä varten. Teoksen kappaleen luovutukseen ei, tilauksesta valmistettua muotokuvaa koskevin poikkeuksin, sisälly tekijänoikeuden luovutusta. Ellei toisin ole sovittu, ei se, jolle tekijänoikeus on luovutettu, saa muuttaa teosta eikä luovuttaa oikeutta toiselle. Jos oikeus kuuluu liikkeelle, sen saa kuitenkin luovuttaa liikkeen tai sen osan luovutuksen yhteydessä. Tekijänoikeuslain 3 lukuun sisältyy tekijänoikeuden luovutuksia koskevien yleisten säännösten lisäksi tiettyjä tilanteita koskevia yksityiskohtaisempia säännöksiä. Tekijänoikeuslain 27 §:n 3 momentin mukaan kyseisiä erityissäännöksiä sovelletaan vain, jos ei ole sovittu toisin. Tekijänoikeuslaissa ei ole säädetty tekijänoikeuden luovutukselle määrämuotoa.

Tekijä voi tekijänoikeuksiaan luovuttaessaan edellyttää korvauksen maksamista. Tekijänoikeuslaissa ei ole säädetty korvauksen suuruudesta. Sopimuksen osapuolet voivat siten sopia sen.

Teos voidaan alunperin luoda useiden henkilöiden yhteistyönä. Tällainen useiden tekijöiden luovista panoksista muodostuva teos voi olla joko yhteisteos tai yhteenliitetty teos. Yhteisteoksesta säädetään tekijänoikeuslain 6 §:ssä. Sen mukaan kahden tai useamman tekijän yhdessä luomaan teokseen, jossa tekijöiden osuudet eivät muodosta itsenäisiä teoksia, on tekijöillä tekijänoikeus yhteisesti. Kullakin heistä on kuitenkin valta vaatimusten esittämiseen oikeuden loukkauksen johdosta. Yhteenliitetty teos on kyseessä silloin, kun tekijöiden panokset kokonaisuudesta ovat toisistaan erotettavissa. Tällöin kukin tekijöistä määrää muista riippumatta omasta osuudestaan. Esimerkkinä yhteenliitetystä teoksesta voidaan mainita kirja, jossa on sekä tekstiä että kuvitusta. Tekijänoikeuslaissa ei ole erityisesti yhteenliitettyjä teoksia koskevia säännöksiä.

Tekijänoikeuslain 43 §:n ensimmäisen virkkeen mukaan tekijänoikeus on voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut tekijän tai, jos kysymys on lain 6 §:ssä tarkoitetusta yhteisteoksesta, viimeksi kuolleen tekijän kuolinvuodesta.

Tekijänoikeus syntyy teoksen tekijälle myös silloin, kun teos luodaan työ-, virka- tai toimeksiantosuhteessa. Tekijänoikeuden siirtymisestä tekijältä työn- tai toimeksiantajalle voidaan sopia. Työ-, virka- tai toimeksiantosuhde voi ilman nimenomaista sopimusehtoakin kattaa tekijänoikeuden siirtymisen jossakin laajuudessa.

Tekijänoikeutta on rajoitettu tekijänoikeuslain 2 luvussa muun muassa käytännöllisistä ja tärkeistä sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista syistä. Esimerkkinä rajoituksista voidaan mainita tekijänoikeuslain 12 §, jonka mukaan jokaisella on oikeus valmistaa yleisön saataviin saatetusta teoksesta muutama kappale yksityistä käyttöään varten. Yksityistä käyttöä varten valmistettua kappaletta ei ole lupa käyttää muuhun tarkoitukseen. Säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle on pykälän 4 momentissa jätetty tietyt teoslajit. Muita keskeisiä tekijänoikeuden rajoituksia ovat esimerkiksi lain 22 §:n mukainen siteeraamisoikeus ja lain 18 §:n mukainen opetuksessa käytettäviä kokoomateoksia koskeva pakkolisenssisäännös.

Lähioikeuksista

Tekijänoikeuslaissa annetaan suojaa myös tiettyjen muiden tuotteiden ja suoritusten kuin teosten aikaansaamisen perusteella. Näistä tilanteista säädetään tekijänoikeuslain 5 luvussa, joka koskee eräitä tekijänoikeutta lähellä olevia oikeuksia. Lähioikeuksiin kuuluvat esittävän taiteilijan (45 §), äänitetuottajan (46 §), elokuvatuottajan (46 a §), radio- ja televisioyhtymien (48 §), luettelon ja teostasoon yltämättömän tietokannan

valmistajan (49 §) sekä teostasoon yltämättömän valokuvan valokuvaajan (49 a §) oikeudet.

Esimerkiksi 46 a §:n mukaan filmiä tai muuta laitetta, jolle on tallennettu liikkuvaa kuvaa, ei tuottajan suostumuksetta saa tietyn suoja-ajan kuluessa kopioida eikä levittää yleisön keskuuteen. Suojan piiriin kuuluvat esimerkiksi videot. Laitteelle voi olla tallennettu paitsi suojattu elokuvateos tai esitys niin myös mitä tahansa liikkuvaa kuvaa. Kuvauksen laadulla ei ole suojan saamisen kannalta merkitystä. Myös esimerkiksi harrastelijavideot ovat suojattuja. Elokuvatuottajana pidetään sitä luonnollista tai oikeushenkilöä, joka taloudellisesti vastaa kuvatallenteen tuotannosta. Tuottaja päättää tuotannon aloittamisesta sekä siitä, mitä tuotetaan ja millä tavoin. Lisäksi esimerkiksi tekijänoikeuslain 49 §:n nojalla suojataan sitä luonnollista tai oikeushenkilöä, joka on valmistanut luettelon, taulukon, ohjelman tai muun sellaisen työn, jossa on yhdisteltynä suuri määrä tietoja taikka valmistanut tietokannan, jonka sisällön kerääminen, varmistaminen tai esittäminen on edellyttänyt huomattavaa panostusta.

Lähioikeuksien suoja ei kaikilta osiltaan ole niin kattava kuin tekijänoikeussuoja, ja lähioikeuksien suoja-ajat ovat tekijänoikeuden suoja-aikaa lyhyemmät. Lähioikeussäännöksiin sisällytettyjen viittausten mukaan lähioikeuksiin sovelletaan kuitenkin useita tekijänoikeutta koskevia pykäläiä. Esimerkiksi esittäväälle taiteilijalle on annettu lain 3 §:n mukainen moraalisten oikeuksien suoja. Myös lähioikeudet ovat luovutettavissa.

Vastaukset hakijoiden esittämiin kysymyksiin

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että sen tekijänoikeuslain 55 §:ssä säädettyyn toimivaltaan kuuluu antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Osa hakijoiden esittämistä kysymyksistä ulottuu tämän toimivallan ulkopuolelle, liittyen esimerkiksi yksityisyyden suojaan, siviilioikeudellisiin periaatteisiin ja sopimusoikeudellisiin kysymyksiin. Tekijänoikeusneuvosto ei voi lausunnoissaan antaa vastauksia sen toimivaltaan kuulumattomista kysymyksistä. Tekijänoikeusneuvosto toteaa myös, että lausuntopyynnössä luonnehdittuun toimintaan voi tulla sovellettavaksi hyvin useita tekijänoikeuslain säännöksiä. Osa lausuntopyynnössä esitetyistä kysymyksistä on suhteellisen yleisiksi muotoiltuja. Edellä mainittujen seikkojen vuoksi tekijänoikeusneuvoston antamat vastaukset ovat luonteeltaan yleisiä.

Kysymyskohdat 1 ja 2. Lausuntopyynnössä kuvattuun toimintaan liittyy tekijänoikeuslailla suojattuja aineistoja. Esimerkiksi filmi, jolle on tallennettu liikkuvaa kuvaa tai liikkuvaa kuvaa ja ääntä, voi omaperäisyysedellytyksen täyttyessä saada suojaa elokuvateoksena. Filmin tai muun liikkuvaa kuvaa sisältävän laitteen tuottajalla on elokuvaan oma tuottajan oikeus. Haastattelutilanteessa sekä haastattelijan

että haastateltavan selostukset voivat teoskynnyksen ylittäessään olla teoksina suojattuja suullisia esityksiä. Jos haastattelutilanteessa esimerkiksi lausutaan teoskynnyksen ylittävä runo, runoon kohdistuu tekijänoikeussuoja ja sen lausuja saa suojaa esittävänä taiteilijana. Omaperäiset piirrookset saavat suojaa kuvataiteen tuotteina taikka, jos ne ovat luonteeltaan selittäviä, kirjallisina teoksina. Esimerkiksi tieteelliset artikkelit saavat suojaa kirjallisina teoksina.

Se, voiko Psykonet ylipäänsä olla tekijänoikeuslailla suojattujen oikeuksien haltija (oikeushenkilö), ratkeaa yleisten siviilioikeudellisten periaatteiden mukaan. Oikeushenkilöllä voi olla tekijänoikeuslain mukaisia oikeuksia joko alkuperäisenä oikeudenhaltijana suoraan lain nojalla taikka oikeuksien siirtymisen perusteella. Oikeushenkilöllä voi suoraan lain nojalla olla esimerkiksi äänitetuottajana tekijänoikeuslain 46 §:n mukainen äänitetuottajan suoja, elokuvatuottajana 46 a §:n mukainen suoja taikka luettelon tai tietokannan valmistajana lain 49 §:n mukainen suoja. Sen sijaan oikeushenkilö ei voi olla tekijänoikeuslain 1 luvun mukaisen tekijänoikeuden alkuperäinen haltija, tekijä. Edellä on todettu, että teoksen tekijänä voi olla vain luonnollinen (yksityis)henkilö, ei yhteisö sellaisenaan.

Oikeuksien luovutusten perusteella oikeushenkilö voi olla sekä tekijänoikeuden että lähioikeuksien haltija. Oikeushenkilöllä luovutuksensaajana on tekijän- tai lähioikeudet luovutussopimuksen osoittamassa laajuudessa. Alkuperäisellä oikeudenhaltijalla puolestaan on oikeuksia siinä laajuudessa kuin hän ei ole niitä luovuttanut pois. On huomattava, että tekijä tai esittävä taiteilija voivat luopua moraalisisista oikeuksistaan eli esimerkiksi oikeudestaan tulla mainituksi tekijänä tai esittävänä taiteilijana vain laajuudeltaan ja laadultaan rajoitettua teoksen käyttämistä varten. Tekijänoikeuslaissa ei ole asetettu oikeuksien luovutussopimuksille määrämuotoa. Siten esimerkiksi sekä kirjallinen että suullinen sopimus voivat olla päteviä.

Tekijänoikeusneuvoston saaman käsityksen mukaan Psykonet ei kuitenkaan nykyisessä muodossaan ole itsenäinen oikeushenkilö. Psykonetin puitteissa syntyvien lähioikeuksien alkuperäisiä oikeudenhaltijoita sekä oikeudenhaltijoita oikeuksien luovutusten perusteella voivat tilanteesta riippuen olla tietyn aineiston tai suorituksen aikaansaamiseen osallistuneet luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt, kuten yliopistot.

3. Tekijänoikeuslain 41 §:n mukaan tekijänoikeuteen sovelletaan tekijän kuoltua avio-oikeutta, perintöä ja testamenttia koskevia sääntöjä. Tekijä voi antaa testamentilla määräyksiä oikeuden käyttämisestä taikka hän voi valtuuttaa toisen antamaan sellaisia määräyksiä. Kysymys siitä, miten tekijänoikeutta hallinnoidaan tekijän sairastuessa tai joutuessa holhottavaksi, ei kuulu tekijänoikeuslain soveltamisen alaan. Myöskään kysymys siitä, kenellä on vastuu arkaluontoisen materiaalin valvomisesta, ei kuulu tekijänoikeuslain soveltamisen alaan.

4. Asia ratkeaa yleisten siviilioikeudellisten periaatteiden mukaan. Tekijänoikeusneuvosto viittaa myös ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen antamaansa vastaukseen.

5. Erilaiset testaus- ja tutkimusaineistot voivat saada suojaa tekijänoikeuslain nojalla. Edellä lausunnossa on selostettu tekijänoikeudellisen suojan syntymisen perusteita. Testausaineisto voi esimerkiksi kokonaisuutena saada suojaa teoksena siihen sisältyvän tekstin, piirrosten ja esimerkiksi valokuvien muodostaman omaperäisen kokonaisuuden perusteella. Testausaineiston yksittäiset elementit, kuten teksti, yksittäiset piirrokset ja valokuvat, saavat myös sellaisenaan teossuojaa, jos ne ovat omaperäisiä. Teostasoon yltämättömät valokuvat saavat suojaa tekijänoikeuslain 49 a §:n nojalla.

Tekijänoikeus tai lähioikeudet eivät suojaa menetelmiä sellaisenaan. Ilman oikeudenhaltijan lupaa voidaan videolla, äänitteellä taikka multimedialla kuvata tiettyä testaus- tai tutkimusmenetelmää sinänsä. Sen sijaan jos opetustarkoitukseen tehtävälle videolle, äänitteelle taikka multimedialle esimerkiksi toisinnetaan testin tai sen osan omaperäinen ilmenemismuoto - esimerkiksi äänitteelle luetaan testiin sisältyvä, teostasoon yltävä tekstikatkelma - kyseessä on tekijänoikeuden haltijan lupaa edellyttävä kappaleen valmistaminen. Teoksesta valmistuu kappale myös silloin, kun teoksen sisältävä tallenne siirretään digitaaliseen muotoon. Lisäksi materiaalin saattaminen opiskelijoiden saataville kuuluu lähtökohtaisesti tekijänoikeuslain 2 §:n nojalla tekijän yksinoikeuksiin.

Tekijänoikeus- ja lähioikeussuojan ulkopuolelle jäävää materiaalia voidaan hyödyntää tekijänoikeuslain estämättä.

6. Tekijänoikeusneuvosto viittaa aluksi yleisesti lausunnossa edellä selostettuun.

Tekijänoikeuslaissa ei ole säädetty henkilön kuvan suojasta sinänsä. Kenelläkään ei ole tekijänoikeuslain nojalla oikeutta tiettyyn aineistoon pelkästään sen perusteella, että hänet on kuvattu siihen. Jos video ei sisällä kuvattavan henkilön taholta tekijänoikeuslailla suojattua ainesta, videon kopioimiselle tai muulle käyttämiselle ei kuvattavan henkilön osalta ole tekijänoikeudellista estettä.

Henkilön toiminnan kuvaaminen ja kuvausmateriaalin käyttäminen voi olla tekijänoikeuslain alaista toimintaa, jos henkilö kyseisessä tilanteessa esimerkiksi selostaa tapahtumia omaperäisesti ja selostus siten yltää teostasoon taikka jos hän esimerkiksi lausuu kirjoittamansa omaperäisen runon tai vaikkapa esittää jonkun muun säveltämän sävelteoksen. Edellä mainituista tilanteista ensimmäisessä kyseinen henkilö saa suojaa tekijänä,

toisessa sekä tekijänä että esittävänä taiteilijana, viimeisessä esittävänä taiteilijana.

Jos valmistettavaan opetusmateriaaliin halutaan sisällyttää videokuvausta, jossa on kuvattavan henkilön tekijänoikeudellisesti suojattua ainesta, opetusmateriaalin valmistamiseen ja sen yleisön saataville saattamiseen on pyydettävä kuvattavan henkilön lupa. Oikeushenkilö saa tekijänoikeudet aineistoon siinä laajuudessa kuin luovutus sopimuksessa on sovittu. Tekijänoikeuslaki ei aseta estettä sille, että luovuttajalle varataan sopimuksessa mahdollisuus perua antamansa lupa.

7. Tekijänoikeusneuvoston toimivaltaan ei kuulu sopimusten sisällön tulkinta.

8. Erilaiset artikkelit ja esimerkiksi yksityishenkilöiden kirjoittamat kirjeet voivat olla tekijänoikeudella suojattuja. Tekijänoikeudella suojatun materiaalin tallentaminen digitaaliseen muotoon opetustarkoituksessa käytettäväksi ja kyseisen materiaalin saattaminen opiskelijoiden saataville ovat toimia, jotka tekijänoikeuslain 2 §:n nojalla kuuluvat tekijän yksinoikeuden piiriin ja edellyttävät tekijän tai muun tekijänoikeuden haltijan lupaa. Myös kappaleen valmistaminen yleisön saataville saatetusta teoksesta tallentamalla teos esimerkiksi oman tietokoneen kovalevyille taikka muulle tietovälineelle edellyttää teoksen tekijän lupaa, ellei kappaletta valmisteta puhtaasti yksityiseen käyttöön. Yksityiseen käyttöön valmistettua teoksen kappaletta ei saa käyttää muuhun tarkoitukseen. Jos "klassikkotekstin" kirjoittajan - ja mahdollisen kääntäjän - kuolinvuodesta on kulunut 70 vuotta, kysymyksessä kuvantunlaiselle tekstin hyödyntämiselle ei ole tekijänoikeudellista estettä.

Myös lähioikeudet on otettava huomioon kysymyksessä kuvatussa toiminnassa. Esimerkiksi lähioikeuksilla suojattujen aineistojen tallentaminen tai kopioiminen yleisön saataviin saattamiseksi edellyttää oikeudenhaltijan lupaa.